

SINTEȚI MULȚUMIȚI DE VIAȚA VOASTRĂ ?

Titlul de mai sus constituie tema unui sondaj de opinie desfășurat pe un eșantion întâmplător de 3 000 de persoane în diferite republici ale Uniunii Sovietice.

Sintem înclinați să credem că răspunsul la o astfel de chestiune nu este dinainte cunoscut. Cum ar putea să nu-și dea seama românii după câte informații, formale și informale, au că cetățeanul sovietic de rînd nu este pe deplin satisfăcut de viața sa cotidiană? Desigur, mulți dintre cititori vor ghici cu mare probabilitate răspunsul pe care l-au dat cei chestionați la o serie de întrebări. Dar una este să crezi, să ghicești, să ai păreri, chiar și pe bază de informații ocazionale corecte și alta să culegi și să sintetizezi în mod concret și intenționat date semnificative. Sociologii preferă să obțină cu rigoare date științifice.

Prin urmare, care este percepția sovieticului de rînd asupra nivelului vieții sale?

În medie, 68 de procente din populație sînt „nesatisfăcute” de nivelul lor de viață. Numai 20% dintre persoane sînt satisfăcute, iar 6% nu au răspuns. Cu alte cuvinte, doar un sfert din populație, sau, din patru persoane numai una se declară mulțumită de viața ei. E bine? E rău? E mult? E puțin? În mod cert predomină nemulțumirea, dar ea nu este uniform răspîndită din punct de vedere geografic și etnic, pe toată întinderea Uniunii.

La scara republicilor, partea „insatisfăcuților” este cea mai mare, 83% din populație, în Federația Rusă. Dimpotrivă, în Tadjikistan numai 8% persoane din eșantion au declarat că sînt nemulțumite de nivelul lor de viață.

De reținut că Tadjikistanul nu este dintre republicile cele mai dezvoltate ale Uniunii Sovietice. Se poate ca aici să se confirme zicala, după care, săracul se mulțumește și cu mai puțin. Iar cine are, ar vrea să aibă și mai mult. Pe primele locuri dintre republicile relativ mai prospere, ordinea satisfacției este următoarea: Lituania cu 52% din populație satisfăcută de viața lor. Ea este urmată la distanță de Estonia cu 37% și Letonia cu 34% persoane satisfăcute. În gruparea datelor de mai sus s-a avut în vedere criteriu geografic, „republican”.

În clasamentul strict etnic insatisfacția bate recordul în mediul rusesc și evreiesc, cu ceva peste 80%. Nu avem date pentru a verifica faptul dacă aceștia sînt nemulțumiți pentru că nu mai trăiesc cum au tră-

* Comentariu la sondajul de opinie realizat de Lilia Kazakova (sociolog), prezentat în *Tems Nouveaux*, nr. 49, 1990.

it pînă în prezent sau că nu au o viață percepută ca a celor din afara U.R.S.S.

Atitudinea critică față de nivelul propriu de viață și față de factorii care îl determină este caracteristică mai ales persoanelor în vîrstă de la 40 la 50 de ani — 73,3%. La rîndul lor, femeile sînt ceva mai nemulțumite de viața lor decît bărbații — respectiv 68 și 67,5%. Plusul de insatisfacție al femeilor ar putea veni chiar din partea bărbaților, sau, cu alte cuvinte, bărbații sînt o cauză a nemulțumirii femeilor față de viața lor. Deși încă nu cunoaștem care din sexe provoacă o mai mare nemulțumire celuilalt.

Persoanele cele mai satisfăcute, poate cele mai răbdătoare, arată sociolog L. Kazakova, sînt pensionarii : 42,4%. Este vorba de pensionarii unui stat socialist, cu economie și nivel al pensiei planificate. Ceea ce determină o anumită siguranță a pensionarilor de stat pentru nivelul obișnuit de viață din țară. Ar fi interesante studii comparative cu situația din economia de piață.

Perceperea calității vieții se modifică în timp. Pentru anul 1990 opiniile negative față de evoluția vieții în Uniunea Sovietică au urcat în formă de săgeată. Astfel, în luna martie „insatisfăcții” constituiau mai puțin de jumătate — 46%. Pe ansamblu, 49% dintre persoane se arătau de acord cu mediul lor. Dar pe măsură ce timpul trece, partea nemulțumiților se amplifică. Procesul se explică atît prin evoluția vieții ca atare, cît și prin pierderea răbdării din partea a tot mai multor persoane pentru faptul că ameliorarea vieții întîrzie.

Cu cele mai grele probleme sînt confruntate persoanele din cercetare, din care 78% se găsesc la marginea sărăciei, precum și muncitorii, în mod particular în Federația Rusă, care sînt în proporție de 73% în stare de mizerie. Mai asigurate se arată a fi cadrele aparatului central de partid, lucrătorii cooperativelor, personalul din comerț și servicii. Astfel, 62% dintre lucrătorii din comerț sînt mulțumiți de viața lor.

În ceea ce privește militanții de la baza partidului la conducere starea lor de spirit de-abia diferă de restul populației : 66,5% nemulțumiți, 27,2% satisfăcuți.

Să revenim la întrebările de mai sus. Nemulțumirea cuprinde un număr mare de persoane. Ea este în curs de extindere. Nu cunoaștem cît de critică este intensitatea insatisfăcției. Fiind atît de răspîndită, e de presupus că se percepe un înalt grad de nemulțumire. La rîndul lor, cei satisfăcuți nu numai că sînt puțini, dar nu sînt în primul rînd persoanele purtătoare ale noului și progresului, nu sînt cele de la care decurge sursa principală de bunăstare. Dimpotrivă, s-ar putea ca aceste categorii să agraveze calitatea vieții pentru restul populației.

E bine? E rău? Nu totdeauna o stare de insatisfacție, fie chiar și generală, e rea în sine. O anumită nemulțumire este mobilizatoare, creatoare. Totuși nivelul scăzut al vieții este nu numai perceput ca atare, ci este real, obiectiv. Reformele ca și frămîntările sociale, naționale, politice, economice și culturale de pe această uriașă suprafață politico-geografică, trebuie să ofere un deznodămînt și acestei complexe probleme — nivelul de viață al populației.

Desigur, interpretarea datelor nu trebuie să se centreze numai pe starea reală a vieții. Pentru cetățeanul obișnuit, aceasta nu este unicul sistem de referință. Depinde cu ce măsoară și cu ce compară calitatea vieții. Dacă cei din Tadjikistan compară viața lor cu cea din trecut mai îndepărtat sau mai apropiat, ei se simt îndreptățiți să fie mulțumiți. Dacă rusul sau evreul sovietic compară viața lor cu a celor din Europa sau Israel se pot și ei considera îndreptățiți să fie insatisfăcuți, nemulțumiți. Răul cel mai mare nu constă în starea de fapt existentă, ci în sensul mișcării ei, care se percepe ca fiind negativ.

ION ZARA